

FAMILIUL

DIUARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU-LITERARIU CU ILLUSTRATIUNI.

CUGETĂRI DESPRE VALÓREA SI DESVOLTAREA CARACTERULUI.

(Continuare.)

Din doctrin'a religiei si filosofiei morali invétia junele, éra mai tardfu prin esperintia ajunge si de seue la conscirea si preceperea acelu adevéru, cà respiréa poteriloru s'ale corporali prin escése e si pecatu si rusine; cà societátile rele strica moravurile bune, strica si pre cei mai buni din fire si din educatiune; cà a urmá orbesce esempléloru chiar' si celoru rele, numai de dragulu bunei cunoscintie séu amiciei cutarú ori cutaroru, e poltroneria; cà decadint'a morale a societátii cá si a individiloru, ce o compunu, de cându lumea n'a fostu alta ce, decâtu o consecintia, pre câtu funesta pre atátu si pré frésca, a uneiasemeni lashtëti. Tóte aceste tenerulu desvólatu la minte le vede si intielege.

Eh! dara „video meliora proboque, deteriora sequor.“¹⁾ Cum dar' se resiste ademeniriloru periculóse? Respunsulu ni-lu dá atletic'a cu premergatóriéle s'ale, cu jocarfele copilaresci si gimnastic'a, cari se adopera a dá copilulu si junelú unu corpu sanetosu, elasticu, vênjosu, plinu de viétia, si prin ast'a a-lu face mai capace de a infruntá si impunná periclele amenintiatórie, fia aceste a fizice fia morali. Cine se codesce si infióra de astringerile st sfortiárele corporali, de la unulu cá acél'a, precum ne invétia esperienti'a, raru poti acceptá vre-unu productu mai insemnatu, vre-unu lucru mai de dómne-ajuta pe terenulu materiale, si nu mai puçinu pe celu morale ori pe altulu alu vietiei.

Éca in ce sensu educarea corpalui se póte cu dreptu cuvéntu numí, precum si este, temeulu a tóta educatiunea! Éca in ce modu inriuresce si promovédia ea formarea caracterulu!

De ténpurú si minunatu de bine o precepura acést'a cele dóue popóra clasice ale anticittii desclinitu Elenii, facându-se si in acestu respectu magistri ai omeniei. In marile lorú jocuri natiunali cele multu faimóse si laudate, aume in jocurile olimpice, pithiace, nemeice si istmice, teneretulu elenu se produceá aretându-si desteritatea in exercitie gimnastice si agonistice séu emulatiuni atletice. Scopulu lorú erá de asemenea a inaintá desvóltarea armonica a pârtiloru si poteriloru corpalui; a dá acéstui-a necesari'a elasticitate si ténuta frumósa; a insuffá juniloru coragiu, barbatia, resolutiune si preste totu spiretu activu; éra prin tóte aceste indemanatáti si iusurú a-i prepará pentru viétia practica publica. Cu alte cuvénte, du a cum se respica Lucianu in Apologi'a gimnastice, „problem'a acéloru jocuri natiunali a fostu, de-oparte a ferú pre teneri de ambitiunea falsa, nu cumv'a emularea se o caute pe vre-unu terimu nenobile, au din lene se se faca usiori-de-minte si incredinti; de alta parte a face pre teneri capabili de a-si apará libertatea, bunastarea si glori'a patriei.“

Scurtu: Elenii cei vechi se uisuiá a dá junimei ace'a harnicia, pre câtu corporale pre atátu si morale, pre carea o numiá καλοκαγαθία (de la καλός = frumosu, placutu, και = si, αγαθός = bunu, bravu, intieptu, harnicu), adeca portare in privint'a esterna si interna cum se cade, ce'a ce

¹⁾ Ovidius; cfr. S. Paulu epistol'a càtra Rom. 7, 14 - 18.

Francesulu aprosimativu, dar' numai aprosimativu esprime cu „un honnête homme,“ éra Italianulu cu „galantuomo“ séu „uomo di garbo.“ Prin ast'a isbutira ei, relativu o mana de poporu, pe mai tóte terimurile activitãtii omenesci a ilustrá paginele istoriei genului umanu cu fapte sí lucruri in eternu neperitórie.

Se invetiãmu sí noi Romanii de la ei.

V. *Educarea spiretului in generale.* Déca educatiunea corporale, — prelunga cà e temeulu, asia-dicúndu temeulu materiale neaparatu a tóta educarea, — contribue dejá sí dèns'a, celu puçinu in modu indirectu, la desvoltarea caracterului morale: in mesura cu multu mai mare o face acést'a educatiunea spiretului. In ce consiste dèns'a? In desvoltarea mintiei, a ratiunei, preceperei cuge-tãrii sí judecatii, cum sí in legatura cu aceste in ordinarea facultatiloru nóstre sensitive sí pof-titórie séu votitórie.

Punctulu ei de mânecare e privirea, sí anume nu numai cu organulu vederei, ci respective sí cu alu celoru-alalte semtiuri, e contèmplarea, intuitiunea; deórace nici unu soiu de cunoscintia omenésca nu se póte ratiualminte sí in modu folositoriu incepe iudata cu impartasirea a nu sciu ce principie generalí abstracte. Dara intuitiunea in sene sí de sene inca nu va se dica scientia sí cunoscintia, obiectele numai contemplate inca nu adaugu la sum'a sí tesaurulu sciintiei. Numai dupa ce impresiunile, ce obiectele intuite facu asupr'a sufletului nostru, mintea le percepe sí percependu-le formédia dintr'insele idee séu representatiuni, éra din acestea concepte; sí numai dupa ce mintea cunósce sí întielege totu-odata sí reportulu dintre dísele concepte: numai atunci póte fi vorba de scientia sí de cunoscintie.

Spre ajungerea acestui scopu, abiã trebue se spunemu, cà se recere instruire conscientiósã sí metodica din partea docentelui, invetiare cu diligintia neobosita din partea invetiachelului. Prin instruire docentele séu omulu dejá calificatu, cumineca elevului seu, omulu inca necalificatu ori inca nu de-ajunsu calificatu, anumite cunoscintie sí desteritãti, de carile acést'a cá medulariu alu societatei omenesci va se aiba lipsa in víetia. Aici ni-se arunca întrebarea, cà cumu are se fia instruirea buna? Pentru angustímea cadrului disertatiunei nóstre ne marginimu a intoná la acestu locu, cà ea inainte sí mai pre susu de tóte trebue se fia intemeiata sí interesante.

1. Prim'a calitate pretinde, cá propunerea obiectului se nu fia in pripa, intuitiunea lui se nu fia pe fuga, ci invetiachelului se i se lase tèmpu de a considerá obiectulu propusu sí de a-lu observá cum se cuvine din tóte pãrtile sí laturile, pentru cá elevulu se-si póta estmodu formá despre elu o ideia chiara, adevérata sí intemeiata. Numai ast'felu lucrulu invetiatu se va imprime in memori'a lui nestergibilu. Apoi trebue óre se mai amentimu adagiulu celoru vechi, cà „tantum scimus, quantum memoria tenemus,“ cà in generale numai ace'a ce tienemu minte, numai despre ace'a

potemu cu dreptu cuventu díce, cà o scimu? Ce-timu, cà se tacemu de altii, despre druidi, preotii Galiloru anticí,¹⁾ cà doctrinele loru spre facilitarea memorisarei le cuprindeã in viersuri; dara apoi acestea invetiaceii sí trebuiã se le invetie de rostu, asia càtu cursulu invetiatureloru tieneã din caus'a acést'a de multeori sí dóuedeci de ani. Inca sí Piatone sí alti sapienti ai vechimeí intóna necesitatea de a dadaci memori'a.²⁾

Nu se póte negá, cà negrigirea memoriei este un'a din defectele, de cari patimesce sistem'a instructiunei de adi. Cu ast'a inse nu vremu nici decumu a ne face advocati neconditiunati ai celoru betrani, cari in respectulu deprinderei memoriei de multe-ori treceã preste limitele ratiunali sí ajungeã la pedantismu. Noi inse cei presenti cadiumu, ni-se pare, in estremalu opusu. Uitãmu de alu lui Seneca „non multa, sed multum,“ adeca: nu multe obiecte, ci puçine, dar' multu sí bine rumegate. Calea midiuloçia, calea de auru intre extreme, inca u'amú aflatu-o.

Recunóschemu bucurosu, cà in urm'a uimitoriului progresu, ce spiretulu omenescu 'lu fece pâna in dílele nóstre sí alesu in tempurile ultime pe tóte terenurile activitãtii spiretualí, cercustãrile lumei moderne suntu p'aci cu totulu altele decum érá ale lumei antice; éra aceste cercustãri pretindu cunoscintie cu multu mai vaste sí mai multifarie, decãtu aveã omenimea anticitatei. Sí fora indoiçla celu puçinu in parte de aci se esplica, de ce cunoscintiele celoru vechi suntu ce-i dreptu mai puçinu estinse, nu intr'unu punctu inse mai aprofundate; precãndu ale nóstre suntu dincontra cu multu mai vaste, dara, se marturimu sinceru, in multe puncte sí demulteori superficiali: intogmai cá torentele de munte, care la inceputulu seu curge ce-i dreptu in alvia mai strimta, dara cu atãtu mai afunda, sí de ce 'si continua cursulu mai incolo sí scapa mai la largu, de ace'a sí alvi'a-i devine mai lata, totodata inse in multe locuri mai scunda.

Tóte cá tóte inse instruirea, repetímu, trebue se fia fundata sí fundamentale, departata sí ferita de superficialitate, de carea cá de focu trebue se padímu invetiachelulu; pentru cá superficialitatea, cá labóre numai de diumetate ori sí mai puçinu de atãt'a, se preface apoi pré lesne in datina cu respectulu la tóte agendele vietiei; éra acést'a, cine nu vede, cà duce deadreptulu la usioritatea de minte?

2. Fia instruirea mai departe interesante, conforme principiului de a uní folositoriulu cu placutulu.³⁾ Invetiarea e o labóre, ce poftesce o incordare seriósã a poteriloru sufletesci, nu e nice decum sí nice nu e iertatu se devina o simpla

¹⁾ C. J. Caesar De bello Gallico VI. 14, 3.

²⁾ Plato in Phaedr. p. 275 A; Quintilian. XI. 2, 9: „Invenio apud Platonem, obstare memoriae usum literarum, videlicet quod illa, quae scriptis reposuimus, velut custodire desinimus et ipsa securitate dimittimus.“

³⁾ Horatius: „Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.“

jocaria, deca altcum voimiu, cá cunoscintiele cáscigate de elevu se fia stabili, éra nu mâne poimâne se-i sí aburésca sí dispara diu capu. Ast'a inse nu opresce, ba chiar' pretinde, cá invetiatorulu se faca labórea invetiarei invoiósiatória, dupa cumu doresce sí mai susu memoratulu mare pedagogu anglesu Spencer cu alti consoçi vechi sí noui dimpreuna; se i-o faca precátu numai se póte de interesante, încátu atentiunea se i-o tienia in continuu descépta.

Estu scopu 'lu va ajunge instruitoriulu mai vertosu observandu intru propunerea materialului seu o anumita gradatiune: trecundu de la lucrurile dejá cunoscute la cele inca necunoscute, de la cele mai usióre la cele mai grele; neuitandu de necesitatea repetírei mai dese a materiei propuse mai nainte (cá-ci „repetitio mater est studiorum“ díceá pré adevératu cei betrani); sí prin aceste facundu posibilu, cá invetiaciululu petricelele denou cáscigate se le adauga sí asiedie elu insusi, prin cugetare sí rumegare sí cu labórea s'a propria, in edificíulu cunoscintieloru s'ale de pâna acumu.

Dá, labóre propria sí desvoltare prin sene insusi! Ast'a nu mai puçinu e de lipsa, cá insasi instruirea. Instruirea inlesnesce ce-i dreptu sí usióredia lucrulu elevului; deca e inse, cá ea se aiba rezultatulu intentiunatu sí doritu, elevulu inca trebuie se mişce vertosu din parte-si, se colucre din respoteri cu profesoriulu. Caus'a e invederata. Cá-ci sufletulu nu e asia-dícundu „carta bianca“, o fóia de papíru albu, pe care se poti scrie ori-ce sí ori-cumu sí ori-cându dupa placu. Instruirea nu póte stérni in minte neci o ideia, nu póte formá neci unu conceptu, deca elevulu remane pasivu, deca nu se adopera a primí doctrin'a propusa sí a o reproduce in mintea sí sufletulu seu prin precugetare sí rumegarea ei, sí preste totu prin labóre propria; cá se tacemu de ace'a, cá numai scienti'a, cá sí ori-ce alta avere, agonisita cu labórea propria posiede pretiu adevératu.

Dreptu ce nu e din ultimele detorintie ale pedagogului detorinti'a, de a imbarbatá necurmatu pe elevulu seu sí de a-lu impintená la diligintia ne-ínterupta. Inclínarea spre ocupatiune sí laboriositate, cumu aretaramu mai susu, o gasimu sedita de la natura mai multu ori mai puçinu in fia-care copílu íntregu sí sanetosu; dara laboriositatei lui, cá acést'a se nu fia distrusa ori fóra folosu, trebuie se-i dâmu anumita directiune conforme naturelului sí aplecârilor lui, se-i prefigemu o tienta, dedandu-lu a tinde cu serguintia cátra acést'a. In acelasi tîmpu inse se nu se uite, cá cea mai eficace impíntinare pentru elevu, in acestu cá sí in alte respecte, va fi totu-dé-un'a person'a sí esemplulu invetiatoriului

Vine acumu întrebarea: óre are desvoltarea spiretului cáscigata in scóla sí prin scóla vre-o ínfluíntia, sí care ínfluíntia asupr'a formárii caracterului? Respunsu: fóra indoéla are, sí inca mare ínfluíntia. Scól'a se adopera a cresce generatiunea frageda sí plapanda pre sém'a societáti omenesci. In scóla pruncii formédia dejá o societate, socie-

tatea umana in miniatura, unde depre acumu li-se ofere terenu de emulatiune nobila, desí in proportiuni mai mici decátu in vietí'a practica de mai tardíu; unde nu exista sí nu-i iertatu se existe privilegie sí prerogative; unde calcululu propasfiei se dá dupa mesur'a diligintiei respectivului sí a labórei ímplenite prin diligintia; unde încordarea poteriloru sí lupt'a íntre membrii asociati decurge nu pentru vanulu, desiértulu sí nepretiosulu scopu alu distinctiuniloru esterne, ci pentru perfectiunarea s'a propria; unde in fine domnesce punctuositate, acuratétia, ordine, cumu sí ascultare, subordinare sí veneratiune fáçia de profesor, a carui person'a sí portare dedá pre elevi de tempuriu a recunósce meritulu sí auctoritatea.

Tóte aceste momente mai multu esterne, ce le subministra scól'a, suntu acumu in sene destulu de pretiósie cu privire la desvoltarea sí formarea caracterului. Dara nu mai puçinu ínsemnate suntu alte momente asia-dícundu ínterne, provenitórié din cunoscintiele cáscigate in scóla. (Va urmá.)

Dr. Gr. Silasí.

La fantasie!

I.

Dup'a vécuriloru urma se me ducu cu tine éraşi
Crerulu meu se-ti fie sóre, sufletulu meu unu tovarasíu?
Fantasie, fantasie suntemu singuri amendoí
Astadi cându cararea vietíei presarata-i cu nevoi.....
Scí cum printre mándrii arbori ce se scuturáu de flóre. —
Reversându-si lun'a blanda prea bogat'a ei splendóre —
Noi treceám prin sori sí stele, susu in ceriu de pe paméntu
Pe reboju facându o crésta sí privindu spre unu morméntu;
Sí din nóptea amintirei scoteámu dílele trecute,
Amortítele ilusii sí sperantíele perdate,
Ér din umbrele vietíei risipite prin pustii
Faceám totu atátea trupuri, cu ochi víi cu buze víi!....
De-opotriva câte-odata, ne 'ntrebámu se póte óre
Toti se fimu aici pe lume, supusi sortiei schimbátóre;
Sí pe toti ne stapénesce geniulu mortíei ne-'mpacatu.
Sí din micile miserii toti robimu la unu pecatu?

II.

Pentru tine codrulu are frémetu dulce, isvoru dulce
Sí pe urm'a-ti neajunsa raru potu lacrimi se se culce,
Nu te du deci fantasie! — fá unu pasíu éra 'napoi,
Cáci durerea mea cu tine impartíta-i in nevoi....
Sí asculta in tacere cum se 'naltíia dintr'o vale
Glasulu cornului de nópte, sí cu elu o dulce jale,
Vino, draga fantasie se 'lu urmamú pâna la díori. —
Ne-a premerge lun'a blanda pasiloru tremuratori.
Cetinií urcati pe vérfuri, se 'oru desface in corare
Si-unu mirosu de bradu ne-a duce colo 'n departata zare,
Unde lumea prefacuta-i in padure de argintu
Unde-o radia stapénesce, unde toti sí tóte cântu.
Tu in crerulu meu noroculu, dí cu dí o se mi-lu depeni
Sí cá mumii egiptene, oru se stee 'n giuru-ti tiepeni
Musinoi de ilusiune;... ér' colo prin cotituri
Teii face-ne-oru primirea ímbinati in boltituri...
A padurii varii neamuri ne-oru esí spre 'ntimpinare,
Frundíele oru se doinésca, flori esine-oru pe carare,
Mirturu scumpe-o se ne deie ospetaretíulu huçeagu,
Ascernutu móle ne-o face muschiulu cólea sub unu fagu.

III.

Trece-oru anii preste capu-mi, sí din gându tóte-mi voru trece,
Firea mea o se se schimbe, sí-oiu se fiu la tóte rece...
Fantasie, fantasie, ce se-mi spuní, ce-o se-ti mai spunu,
Crerulu meu ce-ti este sóre, par' cá astadi e nebunu.

TRAIANU H. POPU.

INFLUINȚI'A MÂNDRIEI.

— *Novela originala.* —

(Urmare.)

Din jurnalulu Paulinei.

1-iu Januare. Astăzi se incepe unu anu nou. Nu știu ce-mi va aduce elu! . . . și ce mai potu sperá. . . ? Câte încercari a trebuitu se înduru pentru dragostea sermanului meu tata! De cându nu l'am vedíutu! Ce schimbatu trebue se fie . . . de siguru suferinți'a 'lu va fi albitu și gârbovitu. Dara eu ôre nu sum încaruntíta?

Êta-me intrâmata, eu care erám amenințíta de ace'a bóla fatala ce se chiama oftica! Și cine m'a salvatu? Elu! . . . acestu scumpu Radialu câte sacrificii trebue se fi facutu. . . De siguru elu trebue se cunósca secretulu meu pe deplinu și cum ar' fi potutu ôre resistá Leli'a de a nu i-lu confiá. . . Ôre me iubescu elu. . . ? Oh! cum 'lu surprindu adesea privindu-me cu nesce ochi in care cetescu întrég'a s'a iubire; asiú voii intr'unulu din acele momente se-mi desvaluescu și eu inim'a mea: urgisita, abandonata, predominata de o fatalitate nelaturabila, inim'a mea setósa de iubire ar' dorí o inima amica carei'a se-i desvaluescu torentulu tandretiei ei și se-mi sacrificu existenti'a pentru unu scopu mai bunu. —

Aséra erá adunare la Leli'a; pentru prim'a data am facutu o încercare de a cântá dupa insistinți'a celor'alalti. George cá și pâna aci mi-a parutu preste mesura tristu. Póte rezerv'a mea o atribue elu ingratitudinei? cochetariei? Nu știu in ce ipotesu se me punu. Cu tóta urít'a lui dispoziție eu inse am cântatu. Erám fórte emotionata și acést'a contribuí se aiba ôre-care farmecu vócea mea. Vedíui cá le facusemi deosebita impresiune pre care o judecám dupa ace'a ce tradá fețele loru și fiendu multu mișcata esii. Dupa câte've'a momente Radialu veni se me întelnesca și-mi díse cu o imputare dulce dar' invaluita de iubire și tristeti'a :

— De siguru te siliesci a-ne mâchní prin aceste repedi transitii dela veselie la intristare.

Și fiendu-cá de și elu 'mi lasá tîmpu cá se-i respundu, eu inse urmái de a taceá, — elu reluá.

— Asiú dá multu se nu te mai vedu suferindu . . . cu tóte acestea atitudinea d.-t'ale cátra mine mai alesu me face se gândescu cá póte eu te-am ofensatu prin cev'a.

Intielesei ace'a ce voiá se atinga, cu tóte acestea, facându-me a nu petrunde alusiunea, intrerupsei :

— Eu nu asiú mai avé nici decum dreptulu spre a-mí aretá nemulțumirile catra unu omu care e binefactoriulu meu; dar' rogându-te cá neinterpretându reu aceste sîmțieminte ale mele, se nu condamni decátu caracterulu meu inaspritu de suferințele-mi nesfêrsíte. Dicundu acestea, trecúi pe lângá dînsulu și plecái.

Intrându, vedíui cá nimeni din cei adunati nu banuise cá George esise spre a me întelni și asceptái impacienta cá se-lu mai vedu in restulu

serei, dar' elu refusase la numerósele invitatiuni ce i-se faceá din partea toturoru și se retrase in camer'a lui sub unu pretextu ôre-care. La 9 ôre plecái cu inim'a strinsa de dorere! Din tóte acestea nu știu ce se credu: séu retragerea s'a a facutu-o cu premeditare. . . séu in adeveru elu suferu din caus'a mea. D.-dîeule! ori care ar' fi intentiunile s'ale scapa-me de suferinție mai grele cá acelea ce le-am induratu și pe care abiá le suportu.

12 Januare. Suntu dóuesprediece dile de cându n'am mai fostu pela Zalesci. 'Mi petrecu ôrele cugetându la Victorin'a mea și la Elu! . . .

Dómne! pâna cându acestu exilu nesuferitu? De ce o legatura atátu de sacra, nisce drepturi atátu de absolute me tîneu de acestu omu, carui'a i-i dícu soçiulu meu in façi'a lumii și care in realitate nu este decátu inimiculu, calélulu meu. . .

Astăzi dupa amédi am primitu o scrisóre dela Leli'a. 'Mi scrie intre altele cá ar' dorí se scie ce mai facu eu și cum 'mi mai petrecu tîmpulu . . . Ar' fi venitu se me véda, dar' este unu tîmpu asia de uritu! Nemicu despre elu! . . . am cautatu a gasi printre rînduri vre-unu altu intielesu cuvintelor ce eráu scrise asia dupa cum doriá inim'a mea!

20 Januare. De optu dile asceptu pe Leli'a séu vre-unu trimisu din parte-le, dar' nimicu! Cátu regretu cá am judecatu alt'feliu pe George; mi-am imaginatu mai multu decátu elu a sîmțitu pentru mine séu si-a permis a mi aretá.

25 Januare. Astăzi am plânsu multu! Dorulu copilitiei me muncesce amaru, termenulu de 10 ani nu se mai sfêrsiesce odata . . . voiescu se-mi croiescu o cale, se-mi regasescu inca famili'a și se traiescu pentru ea.

29 Januare. Tacerea Leliei și alui George me impacientéza grozavu! Oh! déca elu e sinceru cum póte suferi se stee atát'a tîmpu departe de mene. . . ?

Pe cându cugetám ast'feliu, de-odata audii nisce pasi in coridoru și in urma o batae in usía. Mi-am imaginatu cá e Leli'a și am alergatu nebuna spre a-o întîmpiná. Cându usi'a se deschise, vedíui unu barbatu — erá George! Am scosu o exclamatie de bucuria și m'am retrasu cu câtív'a pasi inlauntru camerei Oh! cum sîmțiam cá-mi bate inim'a! sângele fára voie mi se gramadise in obrazi. Elu esitá o secunda, in urma, scotiéndu-si pușca și gent'a de vînatóre cu care erá echipatu, se grabí a urmá invitatiunei ce-i facui.

Taceám cá-ci me gasii fórte incurcata.

Elu infipse asupr'a-mi o privire cercetátóre și-mi díse cu intentiune :

— Nu me indoiescu, d.-na, presenti'a mea aici trebue se ve mire, se ve neliniscésca. . .

— Negresitu, d.-le, in ochii acelor'a ce póte me spionéza, nu e tocmai bine privita, i-i observai eu.

— 'Mi place asta francheti'a; cu tóte acestea ve rogu reasigurative, cá-ci nici la gur'a vâii, nici aici nimeni altulu nu m'a vedíutu decátu betrán'a servitóre și numai sub pretextulu cá perdiéndu-mi

ISUSU PE CRUCE.

tovarasii am ratacit si sêmtu nevoe de puçinu adapostu a me incaldî.

Eu taceám — tacû si elu.

Cá se scapu de gen'a in care de siguru me adusese acêsta tacere, mersei se mai animezu foculu in soba si luându-mi lucru sîediui. Elu me privi in tacere in cursu de câtev'a momente, in urma veni si sîediû lînga mine si luându-mi un'a din mâni 'mi dîse seriosu, dar' cu o dulcétia nedescrisa in vóce :

— De ce nu ai mai venitu pe la Zalesci...? Numai doresci pe amicii d.-t'ale? De ce te-ai isolatu asia... Esti superata? ai vre-o nemultumire, din partemi, mai alesu... .

— Te gîndesci prea departe... .

Ce póte fi dar'... spunemi, te rogu, te conjuru nu-mi ascunde nimic. . . .

— Nevenirea mea la Zalesci ai atribuit-o cu totul altei cause... 'ti spunu n'am absolutu nici o nemultumire.

Elu me intrerupse cu unu gestu de neincredere:

— Ai uitatu cuvintele si tonulu rece cu care mi-ai vorbitu acum in urma la Zalesci? De siguru nu ai cugetatu câtu a trebuitu se me coste.

— Oh! iérta-me, sum nebuna, eu singura nu me mai întielegu!

Dicûndu acestea isbucniî in lacrimi.

Elu 'mi retiênû o mâna pe care mîngaindu-o si sarutându-o, 'mi dîse dupa ce me mai liniscii:

— Sum sdrobitu! 'Me gîndescu la sôrtea d.-t'ale... te stimezu si te compatimescu dupa cum meriti... .

Apoi dupa unu momentu reluà animându-se:

— Te-am vediutu reinviindu atâtu de frumósá! De o frumsétia melancolica, dar' placuta si impuitoré! abiá resistu amorului ce me stapênesce din di in di... suferu, si asîu dorî se nu mai fiu de parte o di de d.-t'a.

Cu tóta poterea cu care me sili de a me stapêni, suspinele inse nu mi-le potû-i comprimá; pieptulu mi-se bateá de-odata de temere si de placere la audiulu acelu cuvinte ce vibrá asîa de dulce la urechile mele; o rosietia víua 'mi colorá obrazii si lacremile ce-mi intunecá privirile, acum le lasá érasî se curga, dar' nu potu se dicu nici unu cuvêntu... . Elu vediêndu slabitiunea mea 'mi dîse:

— Erasi lacrimi! Paulino, sum eu unu omu atâtu de reu de a-ti causá cea mai usíora mâchnire... spunemi, de ce tremuri si te indoesci mereu...? Te rogu, déca tii se me vedi unu momentu fericitu, despretiuesce ori-ce si arétami totu-de-a-un'a o faciá vesela, — acést'a te face rapitóre si contribuesce la binele nostru amenduror'a.

Intr'unu momentu fusei stapêna pe inim'a mea si-i dîsei respingûndu-lu usíoru :

— Lasa-me, d.-t'a nu scii ce juramentu teribilu me léga, 'mi interdîce aventurile inimei mele... Voiesci póte se profiti de nenorocirea mea, insultându-me prin insistintiele d.-t'ale.

— Elu se redicá cu o mândria superba, dar' menajându-si indignatiunea:

— Se te insultu eu!? Eu, Paulino!... Esti nedrépta, cruda chiar'! Déca o alta femeia in loculu teu mi-ar fi adresatu aceste cuvinte, nu i le-asii fi iertatu nici-odata... Sciu totu trecutul tu... Dorinti'a mea nu este alt'a decâtu se te reabilitezu in faci'a lumei; se te ajutu a-ti regasi pe parintele si copil'a t'a lînga care dorescu se te vedu fericita.

Unu momentu remase posomoritu si pe gînduri.

— De astadi inainte, reluà elu, nu-ti voiu mai adresá nici unu cuvêntu despre amorulu meu... te rogu inse a me privi si pe viitoriu cá pe celu mai devotatu de-a te servi.

Dicûndu acestea me salutá si pe cându se departá eu cáita, sdrobita, atinsa in sa-mi de nedelicateti'a mea... de vorbele lui, isbucniî fára voia-mi intr'unu plânsu ce me inecá. — Elu vediêndu acést'a stare, in care me adusese acestu torentu de impresiuni, se întórse, — 'mi luà capulu intre mânilé s'ale, mi-lu strînsé la pieptulu lui si tiênêndu-me ast'felu câtv'a têmpu, in urma esclamá cu unu suspinu ce me inabusíá:

— Amendoii suntemu nefericiti! — apoi me sarutá si esí fára a mai privi in urm'a s'a.

Cuvintele lui me lasara trista, dar' sustiênutá de o vie bucurie; ele 'mi dedese energie si curaju de a luptá mai cu taria pe viitoriu. Acestu omu, care cá têneru jucase unu rolu in viéti'a mea, acestu omu acum imbetrânitu, venise se turbure esistenti'a mea in exilulu ce îndurám, inse plinu de tinereti'a si de foculu aniloru cei mai frumosi ai trecutului seu... Cugetu apoi cá póte se fia posibilá realizarea sperantieluor ce am. Oh! si atunci in acele momente transportata, imbetata de acêsta bucuria ilusorie me schimbu cu totul... .

I Februarie. Alalta-eri am avutu unu têmpu frumosu. Leli'a a venitu cu sani'a se me iee se petrecu dóue dile la dên's'a, — am primitu. Pe drumu esprimái o veselie neobicinuita, ea mi-a marturisitu surprinderea s'a, — am atribuitu bucurie cá am vediutu-o... Ea me crediû... Voiám se aflu despre elu, inse nu-i adresái nici unu cuvêntu de téma de a nu-i descéptá vre-o banuiala prin care asiu fi devenitu ridicola in faci'a ei... dá!... cá-ci ce-i lipsiá dên'sei, care érá atâtu de fericita lînga unu soçiu care o adorá...?

Cându sani'a fu trasa la scara, George care ne acéptá la un'a din ferestre se grabi a cobori si a ne întêmpiná. — M'a salutatu cá si alta-data si pe cându Leli'a dá óre-care ordine, elu 'mi oferí braçulu si me invitá se urcu, — am primitu.

Intrându in camer'a Leliei remaseramu si aci unu momentu singuri; observái óre-care reserva din parte-i pe care mai multu si-o impunéá. Acést'a me rani!... Dupa câtv'a têmpu elu esí, noi staturamu singure pâna sér'a la ór'a mesei, care in-târdiá, cá-ci acéptámu pe Michailu care locuía in orasielulu vecinu.

In fine elu sosí insoçitu înca de unu barbatu strainu, ce'a ce mari cerculu micei nóstre societati. Vorbirâmu, cântarâmu, — Radialu me insufletí cu privirile s'ale pline de iubire si eu nu mai sciam de fe-

ricirea ce-mi cuprinsese sufletulu. Asiú fi voitu cá ace'a nópte se fia fira sfêrsitu si aceste momente de fericire negâcite de nimeni sè se perpetueze in eternitate. — Fericire eterna! Fie-câre cugetamu la realisarea t'a chimerica, cá-ci in betie de unu momentu nu ne isbimu de prosaismulu tristu, de realitatea severa si amenintiatóre.

A dóu'a dí elu lucrà pâna la ór'a dejunului. Cu câtev'a momente mai 'nainte veni in camer'a nóstra se ne salute. Eu erám la un'a din ferestre, priviám in vale satulu si ingânám o melodie óre-care. Nu-lu observasemi cându intrase, nici nu audisemi vre-o mişcare in gjurulu meu. Dupa câtv'a tîmpu fusei de-odata trezita de unu suspinu cu totul aprópe de mine, — me intorcu, si-lu zarescu pe dînsulu ce stá radimatu de o mobila si me fixá. . . . Vederea lui me schimbà, elu observà acést'a si-mi díse cu o vóce du'lce si sîoptitóre.

— Asemenea surprise ti facu reu: . . nu am potutu se te intrerupu, cânáti asiá de frumosu! . .

— Multiumescu, e frumosu complimentu. . . .

— Dara, adaogà elu fôrte seriosu dar' incântatu, atunci ce placuta erái! ochii-ti aveáu o lucire asiá de vie! . . mi-ai parutu asiá de emotionata. . . inspirata chiar' . . .

Ascultái cu rabdare si linisce fericita de aceste omage espresiunea sîntîeminteloru lui, cu tóte acestea in pessimismulu meu nesuferitu 'lu privii lungu. . . lungu si clatinái capulu cu tristétia. Elu suspinà si continuà de a-me privi cu ochii umedi de lacremi, apoi plecà.

Ce emotiuni nóue resîntiá elu óre?

La mésa veni in urm'a toturoru si contrastu bizaru fu de o veselie nebuna; ne spuse mai multe istorióre de spiritu si cu hazu, cântá, fu mai espansivu. Soçulu Leliei i-lu gasi fôrte placutu — fôrte in bunele s'ale dispositii asiá cá intr'unu momentu i-lu sarutá si nebuniile si risulu nu se mai sfêrsira decátu odata cu sér'a.

— La ce se atribui acésta dispositie, — i-i dícea Leli'a si soçulu ei, — elu inse raspundeá cu câte o vorba de spiritu a carei echivocitate si hazu provocá animati'a nóstra — séu din cându in cându la mici intervale incepeá mereu se fredoneze:

Déca speru vre-o fericire,
De invoc a t'a iubire
Nici unu echou nu respunde;
Dar' prin vâile profunde
Totu audu unu frématu linu
Este óre-alu teu suspinu. . . ?

In acestu abandonu — in acésta estrema veselie Radiálu erá asiá de placutu si spiritulu seu avù atât'a potere, atât'a farmecu cá participái si eu cu multa verva la veselii'a generala.

Sér'a sosí. Erá geru si o luna admirabila. Sani'a fu trasa la scara, — erá semnalulu cá eu trebue se plecu, se ne despartímu éraşi! . . Leli'a rogà pe George cá se me insoçiésca si elu pâna la marginea satului celui'altu dincolo de o padure ce traversámu. Elu primí cu grabire si dupa câtev'a momente ne departasemi deja. Elu aprinse o tigara, eu meditám.

— Ce luna frumoáa! — díse elu dupa câtu-v'a tacere, — 'mi place multu asemenea nopti cându caletorescu de exemplu, ér' cându sum acasa visatoriu 'mi place tîmpulu fôrte contrariatu.

— Ce stranie fantasie! observái eu voindu a profitá de acestu momentu spre a legá cu dînsulu conversatiunea de care nu me poteám dispensá.

— E bine a fi cinev'a capriciosu câte odata cându mai alesu nu devine vatamatoriu. De es. veselii'a mea de adi se crede unu capriçiu; cându ea este provocata de óre-care cause drepte nu se mai póte numi capriçiu, dar' in fine voiescu se tréca de asiá cev'a. . . Ce dici d-t'a, care esti o femeia descépta si cu gustu, v'a superatu persón'a mea adi?

— Ce voiesci cá se-ti spunu? Ce ti-asiú poté raspunde. . . observái eu cá in incurcata.

— De siguru acést'a vi o interdiceti numai dintr'unu simplu capriçiu; éta dar' cá in casulu acést'a este de condamnatu.

— Ati fostu multu glumeti astadi si nu mē mai superá observatiunile d.-vóstre. . .

— Dar' déca v'asi rogá seriosu a-mi spune ce ati gânditu despre mine, ati mai esitá?

— In seriosu déca am vorbi asiú avé se ve imputu.

— Ce?

— Ati cântatu acele versuri pe care Leli'a scie cá le-amu improvisatu chiar' eu asta-deminétia dupa cererea ei, cându luám caféu'a lânga un'a din ferestriile camerei s'ale.

Intr'adeveru nesocotint'i'a mea e mare, dar' eu nu am potutu banui predispositiile fericite ale spiritului d.-vóstre. . . Déca me va intrebá ori-cum voi spune parte din adeveru. . . nu me temu de locu de vre-o compromitere. . . Leli'a este o femeia conscientiósá, te iubesce multu. . . Me temu mai multu de neindulgenti'a d.-vóstre.

— Ah! déca pe jumetate ati fi sinceru in temerile ce manifestati, esclamái eu cu óre-care reprosiu si indreptându-mi privirea in alta parte.

— Asiú inspirá mai multa incredere, de siguru.

Eu erám trista si elu totu glumetiú, cu tóte acestea pe cându totu fumá se vedeá neliniscitu si ingrigiatu. Nu-i mai observái nimic, elu inse dupa ce mai vorbi câtv'a 'mi díse cu unu tonu semnificativu:

— Si eu am óre-care temeri ale mele intime si me silescu cá déca nu potu personalu inspirá increderea, se me informezu celu puçinu despre altii.

— Ah! ce placutu este a crede! a-ti formá ilusiuni! Celu puçinu, cu acestu privilegiu dorerea nu te omóra. . . éta, de es. o credintia ce am despre óre-care lucru cu unu singuru cuventu se póte sdrobi. . . si cu tóte acestea poterea ei m'a facutu se fiu astadi atâtu de fericitu! . . Si. . . acést'a fericire intima a mea ce satisface egoismulu meu se va perpetuá pe câtu tîmpu ea si eu vomu existá.

— Nu te intielegu, — respunsei eu indiferentia in aparentia, pe cându de alta parte ori-ce cuventu a lui picá cá unu balsamu pe inim'a mea strivita.

In acelu momentu 'mi amentii unu pasagiú din Fulg'a pe care-lu cetisemi de curúndu:

»Cându cinev'a suferă, este atât de dulce a înțelni o privire, în care este întipărită compătimitatea.« — *Er' eu cugetai:*

»Dar' cu atât mai mult cându cetesci amorul, câtă este de binefacătoare atracți'a acestei sântiri! . . .«

Ast'felu eu, cum potui resistă unora sântiri analoge ce mistuîă sufletulu meu? . . . În acelu momentu inim'a 'mi eră plină; erăm în punctulu de a me tradă, de a me aruncă la sênulu lui și a-i spune câtă i-lu iubiâm și câtă întielegu de bine și sântirea lui pe care mi-o tradă neconteni u! . . . Gândulu înse me frământă mereu: Fivă ore acêta desmerdatore veselie preludiulu unei declarațiuni decisive pentru mine? Nu cumv'a în tôte acestea eră o întentiune sincera, pasionata, dar' scusabila . . . séu o cursa viclêna? Ah! dupa tôte probabilitatilu elu eră înamoratu . . . înamoratu de mine, nu me mai poteâm îndoi; versurile mele de siguru elu le interpretase în favorulu lui. Câtă erăm de fericita! O încapătinare înse, pe care desî mi-o dictéza instinctele-mi oneste, me face că fără temere se credu, se dău ascultare cuvinteloru s'ale. Ah! déca elu în ocasiunile ce a avutu ar' fi întrebuintiatu fortî'a, atunci din parte-mi totulu s'ar' fi schimbatu în scârba. . . . înse o dulce resemnare ce o cetescu în ochii lui, mân'a lui care tremura cându eu i-i întindu pe a mea, suvenirulu tuturoru acestor'a me lasara într'unu înlaturabilu abandonu cându elu 'si permise a me cuprinde în brațele s'ale și a me sarută cu ace'asi ocasiune că odinioară cându amendoi erăm asî de juni! . . .

(Va urmă)

PAULINA ROVINARU.

CHRISTOSU A INVIATU!

— *Novela rusêca de Olga de S. —*

Vecin'a mea, dômn'a Garitoff séu Maria Iwanowna, cum i-i dîceâu unii — ce'a ce iuséna Maria, fiic'a lui Ivanu — deci vecin'a mea e ce'a ce se numesce o frumôsa femeia betrâna.

Întâlnindu-o în Serginefskaja ori în Littanaja, voindu tocmai se cerceteze pe o prietina bolnava séu se cumpere o jucarie vre-unui copil desmierdatu, — în Rusi'a toti copii suntu desmierdati, — pôte nimeni nu-i va dá vre-o importantia; dar' déca-i esti prezentata într'unu salonu prin o prietina binevoitore și ea 'ti face unu complimentu dragalasiu, esti formalu surprinsa de sinceritatea acelei priviri copilaresci, care strabate din ochii obositi ai acestei matrone.

Sî cu tôte aceste ea poteă se-si validiteze tôte acele motive, pe care persône de genulu sî etatea ei potu se le aiba, spre a fi superbe ori placute. Mari'a Iwanowna eră avuta sî frumôsa; ea i-si aveă palatulu pe cheulu cartii, sî cându sîdeă lângă soçulu ei, lângă consilierulu de statu Garitoff, într'o sanie mare trasa de doi buestrii admirabili sî treceă cu repediunea vântulu preste

Newsky-Prospect, Tșinofuichii ce mergeău la biroiurile loru, oficerii, care veniău din restaurantele de moda, sî chiar' sî fetele din pravaliele de pe Gostinnoi-Do' i-si dîceâu: „Ce dama eleganta, ce sanie frumôsa, ce toaleta placuta!“

Domnulu Garitoff, cându a moritu, a lasatu vre-o câtev'a datorii, că-ci aveă o inima buna, o inima prea buna — în ce privesce adeca femeile. Unu frate alu Mariei Iwanowna, plinu de spiritu, frumosu, elegantu, cu unu cuvântu înzestratu cu tôte calitatilu, spre a cheltui multe parale, sî cu tôte peccatele, spre a nu câscigă nici-odata nimicu, eră acelu, în care se concentră acum tóta iubirea tinerei veduve, care eră prea buna, prea debila sî prea femeia, spre a poté resistă unei asemenea influențe; elu esoperă, că la dîcece aui dupa mórtea consilierulu de statu se dispara c' unu visu palatulu de lângă Nev'a, sanî'a, visitiulu, toaletele de Paris, mosî'a din Podoli'a sî obligatiunile imprumutulu finlandezu. Elu traia apoi prela baile de mare, prii speluncile de jocu de a dôu'a mâna sî traia în urma asîa, că nici elu nu mai scia din ce traiesce; ea înse a remasu singura, bun'a, paciuc'a, serman'a sî maritimôsa nôstra vecina, dômn'a Garitoff!

Ce'a-ce eră tragicu, estraordinaru, dupa dreptate nu ar' fi trebuit se-si afle locu în existența restrinsa a acestei femei betrâne, sî cu tôte aceste anulu trecutu i-s'a întemplat u o aventura sî inca o aventura atât de cîndata, că numai cu greu ai poté-o crede. Sî totusi mi-s'ar' face o nedreptate, déca cinev'a s'ar' îndoi de ea, că-ci voi u se o povestescu fără de cea mai mica exagerare. De altmîntrele povestea e atât de simpla sî totu-odata atât de puçinu probabila, că esîă cu totulu alt'felu că oper'a unei inventii.

Mari'a Iwanowna e obicinuita se-si implinêca strictu datorintiele ei religiôse; ea tîne tôte dîlele de postu, care în beseric'a greco-orientala suntu atât de multe sî atât de rigurose. — O bigotta betrâna! i-ar' dice omelui în „Europ'a.“ — Fia cum va fi! Spre a face că sè se întielega cele ce voru urmă, trebue înse se spunu, că acêta inima pururea tînera nu se tîrguesce cu ceriulu, ea nu-si numera rogatiunile, nu-si mesura fastele cele evlaviose, nici binefacerile ei sî nu se tîne de judecatoriulu vre-unei creaturi. Ea implinesce preserisele religiunii nôstre cu o punctualitate pôte căm mecanica, dar' inim'a ei se bucura, pentru-că se sînte fericita a depune la petiôrele mântuitoriulu comorile iubirii sî ale gingasiei, pe care sentimentalulu Garitoff ori desfrânatulu ei frate Alexie Iwanovitș nu le poteău patrunde.

Pentru Mari'a Iwanowna ori-ce serbatore besericêca este o serbatore adeverata sî înainte de tôte suntu Pascile o asemenea serbatore. Că toti Rusii, se pregatesce de multu sî ea pentru acestu prasniciu prin singurătate, ajunare sî spovedanie. Modest'a ei locuinta este atunci splendidu decorata; usile, ogîndile, ferestriile sî perdelele suntu bine curatite; ce'a-ce a mai remasu din argintiile vechi ale familiei stralucesce splendidu, cadrele

icóneloru sante, precum și candelile de argintu ce ardu dinaintea loru sclipescu că cofurile unei escadrone de cavalerie la o mare parada militara.

Ea nici-odata nu-si uita de obiceiurile daruri pentru prieteni, servitori, pentru daicele și copii din institutul orfanilor și de-orece domna Garitoff devine din di in di mai seraca, pentru-că in fie-care anu se face și mai binefacătoare, timpul acest'a-i aduce de multe-ori grele grigi și-i cauzeza multa spargere de capu și multe alergari. In Rusi'a, mai multu că in alte locuri, nu esista serbatore fara mesa festiva. Mai puçinu ce trebuie se aiba omulu, spre a serba invierea Domnului sunt siinca, colaci, pasca și unu mielu de pasci formatu din untu. Lucrulu principalu sunt inse ouele. Vechiulu obicei, de a schimbă la Pasci oue, in Rusi'a se pastreza inca pretutindene. Persone, pe care le cunosci numai asiă din trecut, pe strada vinu spre tine și-ti dăcu: „*Kristoss Vosskress!*“ la ce'a ce le respondi: „*Voistine vosskress!*“ Apoi se schimbă oue rosii și cei ce se întâlnescu se saruta pe obrazi și pe gura. Nu te dispenséza de acestu obicei nici o deosebire de rang, de avere ori de genu.

In anulu trecut, biat'a Maria Iwanowna a suportatu foarte greu postulu și ostenelele ce le-a avutu cu pregatirile casei pentru Pasci și cându in sambat'a pasciloru a aruncatu o privire indelutitoru asupr'a lucrurilor ce le-a ispravitu, s'a sântitu cuprinsa de o slabitiune grozava. Cându a intratu din salonu in odaia ei de dormitu, a trebuitu să se tîna de mobile că se nu cada, și cându s'a aflatu deja in fotoliulu ei i-a venitu tristulu gându, că nu va poté se asiste noptea la inviere. Ea nu va poté se asculte frumoșele și inaltătoarele cântari besericesci; pentru prim'a data in vietia ei, ea nu va poté se véda iconostas'a stralucitoare, icón'a portiloru ceriului. Și dela inviere numai bolnavii și copii absentéza. Dar' tristulu faptu se adevereá și ea sântia, că nu se va poté încumeta se mérga la beserica.

— Mawra, dișe ea cu o voce resignata fetei de casa, bun'a mea Mawra, me sântu foarte obosita, ametiescu și nu am atât'a putere, de a merge la inviere; tîe inse, copil'a mea, nu-ti este permisu se lipsesci de-acolo; du-te cu bucatarés'a, eu voi pazi cas'a. Voiu accepta pâna-ce ve veti întorce, că se potu luá pascele și se mânâncu unu ou. Aveti grigia de bucate, că se nu sdrunciti sântitur'a.

— Fi liniscita, barina (stapéna), vomu aveá noi de grigia; dar' nu se teme barin'a se remâna singura acasa?

— De ce se me temu, Mawra? In noptea acést'a tota lumea e la beserica, cu esceptiunea copiiloru din légânu și a betrániloru și nepotintiosiloru, cum suntu și eu! adause domna Garitoff oftându.

In curêndu cele doue servitore plecara, gatite serbatoresce și unse cu pomada in abundantiã. Rochiile loru intarite vuiu pe scara. Trecându prin curte, ele nu observara, că dupa unu stânginu de lemne ce erã asediatu acolo erã ascunsu unu

om, care pareá că dórme. Și dupa-ce plecara ele, omulu nu se mișcã. Dupa ele venira alte servitore, apoi chiriasulu din locuint'a de diadereptu, care parasira cas'a; și in sfêrsitu esira și portariulu cu nevêsta-s'a. Acest'a esì, incuia usi'a de doue ori, puse chei'a intr'o gaura din parete, care chiar' și diu'a cu greu se potea gasi.

Câm dupa o jumetate de ora, omulu ce pândia dupa stânginulu de lemne se redicã incetu și privi selbatecu in giurulu seu. In curte și in casa domniã cea mai adênca linisce. Omulu înã chei'a din gaur'a din parete și deschise cu ea locuint'a portariului. La lumin'a unui chibritu aprinsu cautã și aflã intr'unu saltaru de mesa o multime de alte chei. Dupa ace'a se furisã pe scara in susu și se pierdù in intuuecime.

Intr'aceste domna Garitoff se aflã singura in odaia de dormitu, superata și sdrobita. Tote suvenirile atãtoru ani se iviau din nou in mintea ei și superarea cea mai mare i-i causã impregiurarea, că astadi trebuie să se lipsesca de mângaierea besericeii. Pentru prim'a-data i-i lipsia acést'a mare bucuria, acést'a mângaiere obiçnuita. Obiceiturile ei evlavióse erãu atâtu de puternice, că nu se potea imepã cu ide'a, că noptea acést'a va trece pentru ea că și alte nopti și o muștrã mereu consciint'a, că póte a pecatuitu faça cu acel'a, care a ocrotitu-o in tóte incercarile și faça cu acel'a, dinaintea carui'a ingenunchia acum o multime evlaviósa.

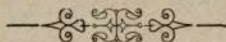
Incapabila de a mai suportã acést'a nelinisce, i-si dadù tota puterea spre a se redicã din fotoliu și se aruncã pe unu covoru dinaintea miculu altariu din coltiulu odaiei. Lânga cele doue candelile ce ardeáu dinaintea icóneloru sfinte a mai adausu trei luminari de cera, și matrón'a incepù a-se rogã cu mânil impregnate și cu ochii redicati spre ceriu. Faça ei palida și blânda primu cu incetulu o espresiune stralucitoare, evlavi'a ei se prefacù in extaze. Cându tunurile de pe fortulu St. Petru anunciara momentulu invierei, o bucuria nespusa petruuse sufletulu cucerniceii și cându clopotele celoru o suta beserici din Petersburg incepura a suná, domna Garitoff versã lacrimi de bucurie și rostiã intr'unu feliu de surprindere mistica cuvintele: „*Kristoss Vosskress!*“ (Christosu a inviatu!)

O sfâraiala a parchetelor in imediat'a ei apropiere o facù se-si întorca capulu. Unu omu de-o privire fiorósa, cu o barba inselbatacita, peru nepeptânatu și imbracatu in camasi'a rosie a tîraniloru rusesci, unu feliu de animalu rapitoriu omnescu, stateá din dreptulu ei cu unu toporu gat'a de a-i dá o lovitura nimicitoare. Acést'a aparitiune grozava nu avù puterea de a face, că sufletulu betranei dómne se se cobóre din ceriu. Faça ei paștrã espresiunea unei fericiri ângeresci, care o cuprinse de vre-o câteva momente; braçele ei se întinsera cu o mișcare simpla și plina de iubire catra acést'a fintia nevrednica ce o amenintã și i-i dișe: „*Kristoss Vosskress!*“

Tîmpu de cîtev'a minute, hotîlulu privi distrasu la façıa alba și blînda a matróniei, scapă toporul pe pamentu și dîse incetu: „*Voistine Vosskress!*“ (Adeveratu că a inviatu!) — In acestu momentu se plecã spre dómn'a Gatinoff și cei doi crestini se sarutara de trei ori in numele iubirii vecînice.

Betrân'a dama inse dîse: „Vîna cã te voiu slobozi, pãna nu te vede cinev'a aici. Aici suntu paralele aceste și Domnedieu te ierte, frate!“ Și apoi mersera impreuna pe scara in josu. Lacre-mile femeiei erãu uscate; erã acum cel'alaltu, care plîngeã.

Trad. de N.

PRIN MÓRTE LA VICTORIA.

Comedia intr'unu actu

dupa A. Kotzebue localisata de Irin'a Sonea n. Bogdanu.

(Urmare.)

Scen'a IX.

Florescu. Nitia.

Florescu: No, dá cum stãmu prietinã?

Nitia: Haru Domnului! Inca-su intregu și sanetosu.

Florescu: Nebunule! succes'a violen'ta?

Nitia: Ar' fi succesu de siguru, un'a singura micã impregiurãre a stricatu inșe totulu.

Florescu: Mi-a recunoscutu scrisóra?

Nitia: Nu tocmai ace'a.

Florescu: Póte cã tu ai fostu unu nãtãrèu și te-ai tradatu?

Nitia: Nici-decum. Inse dómn'a mama ne-a facutu beléu'a, morindu inainte de acést'a cu díce ani.

Florescu: Lucru afarisitu și prostu!

Nitia: Asía se intempla cu cei mai multi ómeni, de cari nu ai lipsa in tóta viét'ia; cãndu in fine ai avé lipsa de ei, atunci suntu deja morti.

Florescu: Inainte numai. Unu vênatoriu. prudentu totu-de-a-un'a pune mai multe umplaturi in busunariu.

Nitia: Vedu pre domnulu meu, cauta se facu unu pasiú indereptu.

Florescu: Dóra va fi omu de cuvèntu caramidariulu?

Nitia: Chiar' se duceã cu iasc'a aprinsa. (Ese.)

Florescu (strigãndu dupa elu): Numai nu te departã prea tare.

Scen'a X.

Frundiescu. Florescu. Vintila (stravestitu cu petecu pre unu ochiu).

Frundiescu: Amice, trebue se fugimu ambii in ruptulu capulu.

Florescu: Cum asía?

Frundiescu: 'Ti-aduci a-minte de carale acele incarcate cu bumbacu, cari cu cãtev'a dfile mai 'nainte trecura prin satu?

Florescu: Fórte bine.

Frundiescu: Bumbaculu erã de prove-nientia din Smirn'a.

Florescu: Ce-mi pasa mie de ace'a?

Frundiescu: Ómenii innoptara in crișma, — crișmariulu a fost: unu strengariu, a furatu unu pachetu. Ómenii dela cara nu observara, — transportulu demanét'ia trecu mai departe. De-odata hotîlulu deschide pachetulu cu marf'a furata, — cade in deliriu, capeta friguri: indata tramiserã dupa chirurgulu din orasiula celu mai de-aprópe, — elu vine, vede bube, se sparia și o vorba cã o suta cîum'a e aici.

Florescu: Cium'a?

Frundiescu: Dã, asía e domnulu meu?

Vintila (afirma cu capulu).

Florescu: Atunci e reu!

Frundiescu: Ospetariulu și soçı'a s'a au și moriau, copii acum'a suntu in dóg'a mortiei. Toti tierenii, cãri au beutu acolo vinarsu deja sèntiescu in tóte membrele loru cîum'a. Asía-i domnulu meu?

Vintila (afirma din capu).

Florescu: Acest'a-i lucru infricosiatu.

Frundiescu: In castelu se gata de drumu, baronulu grabesce cu intréga famili'a s'a la orasiu.

Florescu: Fórte bine face.

Frundiescu: Domnulu chirurgu díce, cã nu trebue se intãrdiemu nici unu momentu in acestu aeru infectatu de pestilentia, asía-i domnule?

Vintila (afirma din capu).

Frundiescu: Ar' fi bine sè se traga unu cordonu.

Florescu: Bine díci.

Frundiescu: Calés'a mea e gat'a, calulu meu e inșelatu. Contr'a inimicului sum curagiosu, nu inse și façıa de pestilentia.

Florescu: Draculu traga degetu cu pestilentia.

Frundiescu: Sui in calés'a mea, amice, eu voiu calari dupa calésa, ómenii nostri voru veni in urm'a nóstra. Aici nu avemu nici unu momentu de pierdutu. Asía-i domnule?

Vintila (afirma din capu).

Frundiescu: Amicitia m'a silitu se-mi punu viét'ia in jocu, cã-ci mi-a fostu cu nepotintia se me departezu fãra tine.

Florescu: Sum fórte mișcatu de iubirea t'a fratiesca.

Frundiescu: Vîno dara pãna nu e prea tãrdiu.

Florescu: Eu cu tóte aceste voiu asceptã puçinu.

Frundiescu: Innebunit'a-i se ascepti pestilentia?

Florescu: Amice, cumcã de noi ambii s'a legatu o bóla lipitiósa, ace'a e lucru siguru, inse la acés'a nu-i de vîna bumbaculu din Smirn'a, — nisce ochi frumosi au bagatu in noi frigurile. Lasa numai se desprinda caii dela calés'a t'a, cã-ci se ffu alu naibe! nu m'asiú duce de aici nici se-mi tréca pestilentia preste capu. (Ese.)

Scen'a XI.

Frundăescu. Vintila.

Frundăescu: Cu ast'a n'am găcitu-o.

Vintila: Si cum mi-am jocalu eu rol'a!

Frundăescu: Firesce, o rola grea.

Vintila: De buna-séma. A tacé si a face din capu la tôte, aceste suatu astadi triumfulu artei!

Frundăescu: M'asiu poté prinde că te-a recunoscutu.

Vintila: Cu greu credu, că-ci alt'-cum m'ar' fi scarpénatu.

Frundăescu: Mergi si te desbraca, trebuie se iscodimu alt'cev'a, si se aruncamu in aeru alta mina.

Vintila: Numai de nu asiu sborá si eu mai in urma in aeru. (Ese.)

Frundăescu: Totusi cum e omulu, nici cându nu-i mai bogatu in inventiuni, decátu atunci cându are se insiele pre de-aprópele seu.

Scen'a XII.

Stanu. Frundăescu.

Stanu (uitându-se la bani): Frumosi galbeni. — Unu domnu curiosu póte fi acest'a. Cu acesti bani poteá se-si procure celu mai frumosu focu artificialu.

Frundăescu (din intemplare intorcându-se spre fundulu scenei): Ce vedu?... Focu!

Stanu: Nu te spariá, că-ci arde numai unu siopru de caramidi.

Frundăescu: De unde o scii acést'a priedine? Foculu se pare destulu de departe.

Stanu: De o jumetate de ceasu de aici.

Frundăescu: Dóra vti tocmai de acolo?

Stanu: Eu insu-mi am pusu foculu.

Frundăescu: Si pentru ce?

Stanu: Pentru-cá erá alu meu, că-ci eu sum caramidariu, si apoi mi l'au platitu bine. Iá uite incóce, Mari'a-t'a, unu pumnu de bani, — cu acest'i'a potu eu se redicu trei sioproue de acele.

Frundăescu: Si cine ti-a poruncitu se-lu aprindu?

Stanu: Ace'a nu ti-o potu spune.

Frundăescu: Ba mie unui'a poti.

Stanu: Ba nimenui in lume.

Frundăescu (scóte sabi'a): Nătàrèule! séu 'mi spui indata séu te alungu pâna in foculu acel'a.

Stanu: 'Ti-spunu dara déca 'mi vorbesci cu atât'a dragoste, — domnulu capitanu de cavaleria, soçulu Mariei t'ale.

Frundăescu: Cu ce scopu?

Stanu: Ace'a nu o sciu. Póte că-i placu focurile.

Frundăescu: Stài... inceptu a pricepe. Siopru lu acel'a este preste hotarulu acestei comune?

Stanu: De buna séma. Am avutu de fa-eutu acolo caramidi pe sém'a Mariei s'ale boieriulu.

Frundăescu: Acum sciu destulu, poti merge.

Stanu: Déca si Mariat'a ai avé dorintia de a vedeá unu siopru ardându... eu mai am de aceea in mai multe locuri.

Frundăescu: Vedu că vine capitanulu Florescu. Carà-te de aici.

Stanu: Pentru o suta de galbeni tôte le aprindu. (Ese)

Frundăescu: Me voiu prefacé că si cându nu asiu fi observatu nemica. (Elu ia o positie meditatória.)

Scen'a XIII.

Florescu. Frundăescu.

Florescu (strigându): In graba!... la momentu se fia calulu meu gat'a insielatu... alarméza satulu... striga se traga clopotele intr'o dunga.

Frundăescu: Da ce-i amicul meu?

Florescu: Pentru Domnedieu, nu vedi... foculu infricosiatu?

Frundăescu: Cu adevératu.

Florescu: Se pare că unu satu intregu se afla in flacari.

Frundăescu: In numele lui Domnedieu, haid' se ajutamu, haid' se mântuimu!...

Florescu: Pentru ace'a eu am demandatu se-mi gatésca calulu. Ingraba, fà si tu asemenea.

Frundăescu: Se întielege. Acum'a asiá de adeseori poti ceti in diuarie despre fapte nobile sevêrsite de militari la stingeri de focu, cetesci chiar' minuni... .

Florescu: Chiar' pentru ace'a trebuie se escelamu si noi.

Frundăescu: Si déca nu pentru gazete, umanitatea pretinde.

Florescu: Desiguru umanitatea. Gatescete numai.

Frundăescu: Asiá-i de dulce a dá ajutoriu celoru necasfti.

Florescu: E o placere cerésca.

Frundăescu: A scapá unu copilu din flacari....

Florescu: A-lu redá maicei s'ale desperate....

Frundăescu: A audí bálbaitulu busaloru ei de multiemita....

Florescu: Ei dar' déca nu mergi ingraba, potu arde si o duçiu de copii.

Frundăescu: Calaresce numai inainte, eu 'ti-urmezu la momentu!

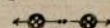
Florescu: 'Mi este imposibilu se me decidu a secerá singuru glori'a.

Frundăescu: Glori'a amicului meu nu stênesce in mine invidia.

Florescu: Dar' eu nu potu cuprinde cu mintea, cum póte se întârdie atât'a o inima asiá de compatimitória cá a'ta.

Frundăescu: Amice, trebuie se-ti spunu numai atât'a că si inim'a mea arde in flacari mistuitorie, si acest'a e unu focu care me atinge mai de-aprópe. 'Mi-pare reu de galbenii tei, dar' déca ar' arde tótesio prónele din vecinatate, eu nu m'asiu departá din acestu locu. Ha! ha! ha! (Ese.)

Florescu: Blastematia! sum tradatu! — Inse nu trebuie se pierdu curagiulu. Póte acum'a se va crede siguru si scapatu de tóte atacurile miele.

(Va urmá.)

DIVERSE.

Cronica. — Prăcuviosii'a S'a Dlu Nicolau Popea archimandritu și vicariu arhiepiscopescu a fostu alesu cu 52 voturi din 55 de episcopu alu Diecesei române gr. or. a Caransebesiului.

Noi ministri magiari. Au fostu numiti: *Desideriu Szilágyi* ministru de justitia, *Alexandru Wekerle* ministru de financia și contele *Juliu Szapáry* ministru de agricultura, industria și comerțu.

Noulu ministeriu romanu s'a formatu ast'felu: *Lascaru Catargiu* ministru presedinte și de interne, *G. Vernescu* m. de financia, *G. Manu* m. de resboiu, *Al. Lahovary* m. de esterne și interim. de lucrari publice, *N. L. Gherassi* m. de justitia, *C. Boerescu* m. de culte și instructiune publica, și *Gr. Paucescu* m. de agricultura, industria și comerțu precum și alu domeniiloru.

Promotiune. In 13 l. c. a fostu promovatu la gradulu de *doctoru in drepturi* candidatulu de advocatu dlu *Stefanu C. Popu* nepotu de sora și fiu adoptivu a Magnificulu Domnu *Vcsiliu Popu* canonicu in Gherla. Felicitamu din inima atâtu pre tenerulu doctor juris care in tempu relative forțe scurtu a obținutu acestu titlu, câtu și pre unchiulu și parentele-crescutoriu alu seu care a ajunsu a-si vedé încoronate cu succesu jertfele puse intru crescerea dânsulu.

O biblioteca internationala de opuri scrise prin femei e in proiectu sè se infientieze su protectoratulu illustrei scriitoare *Carmen Sylva* (Regiu'a Romaniei). In comitetulu instituitu spre acestu scopu din cele mai distinse scriitoare europene aflamu dintre scriitorile române pre dâmn'a *Elena Vacarescu*. Dintre scrierile femeiloru române s'au acceptatu pâna acum pentru numit'a biblioteca acelea ale damelor *Matilda Poni*, *Veronica Micle*, *Adela Xenopol*, *Sevastos* s. a.

Necrologu. Benemeritululu protopopu-parochu alu Feneșului-sasescu și membru pe viața alu Asociatiunei transilvane *Nicolau Popu* a repausatu in 13 l. c. in alu 73-le anu alu vieții și 48-le alu preotiei — deplânsu de nepotii sei *Juliu Vlasu* preotu-cooperatoru in Feneșulu-sasescu și soțu'a dânsulu *An'a n Popu* precum și de multime de rudeni, amici și cunoscuti. — Fia-i tîerin'a usîora și amentirea eternu binecuvântata!

Bibliografia. — A două carte de cetire pentru copii și copilele din anulu alu 2-lea de școlă, întocmita de: *Mai multi prietini ai școlii* a esitu de su tipariu in Editur'a Librariei N. I. Ciurcu in Brașovu. Formatu 8° de peste 110 pag. Prețulu 28 cr. Cartea este scrisa cu multa îngrigire, cuprinde 142 bucati alese, parte prosa, parte poesii. Stilulu este usîoru și preste totu dîsu cartea corespunde forțe bine scopulu pentru care

este scrisa. In partea ultima se afla și unu adausu specialu, cuprindîndu literile besericesci cirlice și câteva rogații scrise cu acestu feliu de litere; apoi tabel'a înmoldîrei, numerii romani etc.

Manualu de introducere in santele carti ale testamentulu vechiu a scosu de su tipariu cu aprobarea I. P. S. Silvestru arhiepiscopu și metropolitu alu Bucovinei, dlu caval. Isidoru de Onciulu, profesoru la facultatea teologica a universitatii c. r. Franciscu-Iosefina din Cernauti, caru'a i-i datoru inca multe lucrari valorose pe terenulu besericescu. *Partea antaia* a acestui opu de mare valóre literaria cuprinde afara de notele introduttore: Substanti'a și scripturi séu bibliologu'a: — onomatologi'a generala; — cartile canonice; — celelalte carti ale bibliei; — cartile istorice; — cartile profetice; — cartile poetice. — *Partea a doua:* Autoritatea cartiloru sântu; autoritatea dogmatica; — autoritatea istorica; — obiectiuni in contr'a autoritatii cartiloru t. v.; — *Partea a treia:* Istori'a pastrarii și interpretarii cartiloru t. v.; — limbile originale ale cartiloru t. v.; — form'a din afara; — mijlocele pastrarii testulu; — traducerea cartiloru in alte limbi; — traducerile orientale; — traducerile occidentale; — explicarea cartiloru t. v. — **A dausu:** Cartile necanonice: de cuprinsu istoricu; — profeticu; — didacticu și poeticu. — cartile condamnate. — Oplu acest'a nu e meritulu numai pentru studentii, cari voru se-si câșcige unu titlu academicu, ci mai multu pentru preotime, dela care se recere, că se fia înzestrata cu armele sciintiei, că turmele loru încredințate se nu suferé dauna. Cartea este scrisa in unu stilu bunu românescu, limba frumôsa, fluenta și placuta. Se pôte procurá dela dlu auctoru din Cernauti (Bucovin'a) cu 4 fl. esemplariulu.

Glume. — La schimbarea de ministri. Unu ministru, a caru'a dimisiune fusese primita, coborîndu pe treptele palatulu regalu întelnesce față in față pe noulu titulariu care urcă la regu.

— Ce e nou? agraii fostulu ministru pe urmatoriu lui.

— Nimicu alt'a, — reflectá acest'a, — decâtu, că unii se cobóra și altii se urca.

Curtuosu. — I. Sora. Am onóre a-ti recomandá pre sor'a mea, care'a acuma-su două luni i-a moritu barbatulu. *Cavalerulu.* Me bucuru din inima.

Proprietariu, Redactoru respundietoriu și Editoru: NICOLAE FEKETE-NEGRUTIU.

Gherla. Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu 1889.